
Kyrkomötet

Samhälls- och kulturutskottets betänkande 2021:7

Coronapandemin

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motionerna 2021:24, 2021:42 samt 2021:84 som alla berör Svenska kyrkans arbete under pandemin. I motion 2021:24 vill motionärerna ge kyrkostyrelsen i uppdrag att ta fram en nationell sammanställning av erfarenheter från omställningen av kyrkans verksamheter under pandemin och i motion 2021:42 föreslås en utvärdering av hur pandemins restriktioner har hanterats inom kyrkan. Utskottet kan konstatera att mycket av utvärderingsarbetet som efterfrågas är förberett och föreslår kyrkomötet att avslå motionerna 2021:24 och 2021:42.

I motion 2021:84 efterlyser motionären en tydlig handlingsplan för kriser och en tydlig enhet på kyrkokansliet för församlingarna att vända sig till med dessa frågor. Utskottet konstaterar att det idag redan finns en krisorganisation och beredskapsplaner inom Svenska kyrkan, reglerat i kyrkoordningen, och att dessa använts och testats under pandemin med ett gott resultat. Därför föreslår utskottet kyrkomötet att även avslå motion 2021:84.

Till betänkandet finns en reservation och två särskilda meningar.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2021:24,
2. avslå motion 2021:42,
3. avslå motion 2021:84 punkt 1,
4. avslå motion 2021:84 punkt 2.

Motionernas förslag

Motion 2021:24 av Julia Kronlid m.fl., Samla erfarenheter av pandemin

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att göra en nationell sammanställning av erfarenheter från omställningen av kyrkans verksamheter under pandemin i landets stift och församlingar.

Motion 2021:42 av Berth Löndahl och Leif Nordlander, Utvärdering av hanteringen av pandemin

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en oberoende utredning alternativt låta enheten för forskning och analys på Svenska kyrkans nationella nivå utvärdera hur pandemin med dess restriktioner har hanterats inom Svenska kyrkan.

Motion 2021:84 av Linda Sjöö m.fl., Krisplan

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att

1. utarbeta en handlingsplan för kriser för församlingar att tillgå, innehållande konkreta förslag hur man kan gå tillväga, vilka lagar och regler som gäller,
2. se till att det finns en tydlig enhet på kyrkokansliet för församlingarna att vända sig till med dessa frågor.

Bakgrund

Under senhösten 2019 började coronaviruset att spridas. Under de första månaderna av 2020 utvecklades virusspridningen till en pandemi. Det stod tidigt klart att coronautbrottet inte bara var en kris för folkhälsan utan också en ekonomisk, politisk och existentiell kris. En mer utvecklad omvärldsanalys av pandemin finns i KsSkr 2021:1, bilaga 4 Omvärldsbeskrivning.

Även Svenska kyrkan ställde om sin verksamhet och anpassade den efter den rådande situationen. Gudstjänster och konserter sändes över webben, möten blev digitala och större evenemang flyttades fram i tiden. Ledorden under pandemin var att ställa om – inte ställa in verksamhet. Det var viktigt att fortsätta vara en kyrka även under andra omständigheter och på andra sätt. Gruppverksamhet skedde i promenadform, hembesök per telefon och det organiserades hjälp med handling och apoteksvaror.

Svenska kyrkan är lokal och det pastorala ansvaret för att möta människors behov ligger hos församlingarna som stiftens främjar. Nationell nivå stödjer stiftens och samordnar nationella uppdrag som Sjukhuskyrkan och Jourhavande präst.

Den nationella nivån stöttade stiftens och indirekt församlingarna både vad gäller en dialog kring råd i praktiska och pastorala diakonala frågor, administrativa frågor samt stöd inom kommunikation. Ett flertal arbetsgrupper arbetade med detta och förutsättningarna förändrades dagligen utifrån utvecklingen och myndigheternas råd.

I början av pandemin etablerades funktionen Support diakoni för att samlat bidra till församlingarnas sociala ansvar och samhällstjänsten Jourhavande präst förstärktes. Svenska kyrkan bidrog redan tidigt i pandemin till samordning av ideellt engagerade och koordinering av matinköp till människor i hemkarantän i många kommuner, genom överenskommelse med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, och andra organisationer i civilsamhället.

Genom externa ekonomiska bidrag från regeringen, myndigheter och Radiohjälpen har Svenska kyrkan också kunnat stärka sina diakonala och kommunikativa insatser på samtliga nivåer, inte minst digitalt.

Så här beskriver kyrkostyrelsen arbetet i KsSkr 2021: 2, Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2020, sidan 9.

Under pandemin har den nationella nivån intensifierat sitt arbete som en sammanhållande kraft i Svenska kyrkan. Ett nära samarbete mellan juridik, kommunikation och teologi har varit en förutsättning. Ärkebiskopens och övriga biskopars insatser har spelat en viktig roll, inte bara lokalt i sina stift och församlingar, utan även i det gemensamma nationella påverkansarbetet. Deras insatser har haft betydelse vad gäller modifierade restriktioner för begravingar och för att uppmärksamma sorgen i de förluster samhället drabbats av genom pandemin.

Det har varit täta möten med beslutsfattare och myndigheter i Sverige. En kontinuerlig krishantering har skett i kyrkostyrelsens arbetsutskott i samarbete med generalsekreteraren som i sin tur haft regelbundna avstämningar med ärkebiskop, biskopsmöte och stiftsdirektorer. Under

de mest intensiva perioderna av pandemin har den nationella nivåns krisledning konfererat varje dag.

SK 2021:7

Coronapandemin och begravingar

Under 2021 har studien *Begravningssed i förändring* genomförts. Den är baserad på statistik och på intervjuer med församlingar och begravningsbyråer. Den kommer publiceras i form av en rapport till Allhelgonahelgen 2021. Studien handlar om förändringar i den svenskkyrkliga begravningsleden under den senaste tioårsperioden (2010–2020) men undersöker också hur coronapandemin ytterligare har bidragit till förändringar och vilka omställningar som har behövt göras och vilka erfarenheterna är.

Ökat kommunikationsstöd

Under pandemin ökade nationella nivån kommunikationsstödet till stift och församlingar. Material som skyltar, klistermärken och knappor med texter om att hålla avstånd togs fram. Råd och tips kring webbsändningar och filmning publicerades. Inom pressnätverk och kommunikatörsnätverk skedde samordning och byttes erfarenheter. En särskild satsning på att lyfta fram vad kyrkan gör under pandemin startade under 2020 där budskapet om att kyrkan ställer om lyftes fram. Inom ramen för denna satsning informerades i olika kanaler om Jourhavande präst, information om de digitala gudstjänsterna och de kyrkliga högtider som under pandemin firas på ett annorlunda sätt.

Övergripande mönster och erfarenheter gällande den digitala omställningen

När restriktionerna infördes under pandemin skedde en snabb omställning i Svenska kyrkan. Rapporten *Att vara eller inte vara kyrka online – utmaningar och möjligheter i Svenska kyrkans digitala arbete under coronapandemin* (Fransson, Gelfgren, Jonsson, 2021) visar att före mars 2020 hade drygt en av tio församlingar haft en digital gudstjänst eller andakt någon gång (12 procent). I juni 2020 hade den siffran sjudubblats till att drygt åtta av tio församlingar haft en digital gudstjänst/andakt någon gång (84 procent). Sju av tio församlingar hade under den perioden digital verksamhet minst en gång i veckan.

I oktober 2020 visar resultaten från Svenska kyrkans årliga enkät till kyrkoherdarna, kyrkbussen, att många församlingar slutat att ha digital verksamhet när de trodde att samhället var på väg att öppnas upp igen. I oktober erbjöd tre av tio församlingar gudstjänster digitalt. Det skedde alltså en halvering av antalet församlingar som erbjöd digitala gudstjänster före och efter sommaren 2020.

Det finns i dagsläget inga siffror på hur många församlingar som haft digital verksamhet efter december 2020 när de hårdare restriktionerna infördes. Däremot visar erfarenheterna under pandemins första våg att det funnits ett tydligt stad-landperspektiv utifrån hur församlingarna valt att hantera den digitala omställningen. Det var framför allt stadsförsamlingar som valde att digitalisera verksamheten, medan landsbygdsförsamlingar var överrepresenterade bland församlingarna som hade möjligheten att ”fortsätta som vanligt” eller ha utomhusgudstjänster när det fortfarande tilläts vara 50 personer på gudstjänsterna.

Skillnaderna mellan stad och land, syns delvis också i verksamhetsstatistiken för 2020 när det gäller antalet genomförda gudstjänster exklusive kyrkliga handlingar. I samtliga stift har antalet gudstjänster, såväl huvudgudstjänster som andra gudstjänster exklusive kyrkliga handlingar, haft en tydlig nedgång. Däremot är nedgången betyd-

ligt mindre i Visby, Växjö och Härnösands stift, medan Karlstads, Göteborgs och Västerås stift haft en stor nedgång i jämförelse med övriga stift.

Betydelsen av tidigare digitala erfarenheter

I den kommande boken från det internationella forskningsprojektet Churches Online in Times of Corona (CONTOC) är det tydligt att nästintill alla Svenska kyrkans församlingar redan före pandemin arbetade med att vara kyrka på sociala medier, vilket inte varit fallet i andra europeiska länder i samma utsträckning. 96 procent av församlingarna i Svenska kyrkan hade konton på sociala medier redan före pandemin och två tredjedelar av kyrkoherdarna använde sociala medier i församlingsarbetet före pandemin. Detta skapade förutsättningar att under pandemin ställa om från att använda dessa kanaler till att få människor att komma till den lokala kyrkan, till att istället använda dem till att gestalta kyrkans närvaro.

En tydlig erfarenhet gällande digitala gudstjänster är att församlingarnas genomgripande närvaro på sociala medier redan före pandemin, paradoxalt kan ha varit hämmande för interaktivitet, delaktighet och gemenskapsbyggande riter i de digitala gudstjänsterna. Istället för att tänka igenom valet av digital plattform så att den står i samklang med att kunna erbjuda samhörighet och gemenskap som var kyrkoherdarnas huvudsyfte med den digitala omställningen, visar erfarenheterna att församlingar snarare valt att under pandemin använda de kommunikationskanaler som redan funnits upparbetade än att söka sig till andra plattformar som lämpar sig mer för samhörighet och gemenskap än exempelvis Facebook eller Youtube. Att Svenska kyrkan varit mindre kreativ vad gäller interaktivitet och delaktighet menar forskarna beror på att vi i Sverige fortsatt kunnat fira gudstjänster i kyrkobyggnaderna och haft möjlighet att under pandemins första våg ha en lokal församling på plats i kyrkan till skillnad från de flesta andra länder som under våren 2020 hade hårdare restriktioner än Sverige.

Mötesplatser, idealitet och externa medel

Under våren 2021 genomfördes en omfattande enkätundersökning inom ramen för forskningsprojektet Av fri vilja på fri tid på 2020-talet, som genomfördes bland ideella i barn- och ungdomsverksamheten i samarbete mellan forskare på Svenska kyrkans enhet för forskning och analys och stiftet. De första resultaten från projektet släpps under februari 2022 och kommer då behandla frågor kring exempelvis vilka ideella det är som församlingarna tappat under pandemin, vilka som kommit nya och hur detta är relaterat till om församlingarna valde att ställa om, ställa in eller fortsätta som vanligt i sitt barn- och ungdomsarbete under pandemin. Genom att projektet genomfördes under pandemin, skapas det också goda möjligheter att framöver kunna följa upp de potentiella långsiktiga konsekvenserna för församlingarna när det gäller barn, unga och idealitet utifrån församlingarnas agerande under 2020/2021.

Resultatet från CONTOC-projektet visar tydligt att den digitala verksamheten tar mycket resurser och arbetstid. Det kan förklara varför verksamheten inte har ställts om i lika stor utsträckning som gudstjänsterna. Resultatet visar vidare att de församlingar som haft ett teamwork där det funnits kollegialt stöd och ett lyckat samarbete varit de församlingar som lyckats få till regelbundet digitalt arbete under pandemin. Där det funnits fungerande arbetslag har de fungerat som avlastning för kyrkoherdar som i de församlingar som uppvisat just den framgångsfaktorn också angett att de haft en något mindre arbetsbelastning än kyrkoherdar i församlingar som inte upplevt samma stöd i sina arbetslag. Därför är en viktig lärdom att få till fungerande arbetslag. Församlingarna vittnar också själva om behovet av att få stöd av ideella i det digitala

arbetet, för att det i sig blir en resurs som möjliggör en snabb omställning vid framtida kriser.

SK 2021:7

Det ideella engagemanget under pandemin har på många sätt varit hårt drabbat. Ur ett jämförande perspektiv visar den årliga enkätundersökningen till kyrkoherdarna, kyrkbussen, att 68 procent av församlingarna hade ideella medarbetare igång i församlingsarbetet. Den siffran kan jämföras med 2015 under flyktingkrisen när motsvarande siffra var 95 procent. Samtidigt har karaktärsdragen för de ideella insatserna också delvis ändrat roll. Tre av fyra församlingar tycker att det har skett en kraftig begränsning i vilka ideella som kunnat delta i de demokratiska funktionerna i församlingen så som församlingsråd och olika utskott. En tredjedel av församlingarna uppger också att rolluppdeleningen mellan ideella och anställda förstärkts under pandemin där det blivit tydligare rolluppdelening kring vem som ansvarar för exempelvis teknik, musik eller diakonala insatser under pandemin. Detta i sig kan hänföras till restriktionerna där färre personer har behövt göra mer när antalet personer under exempelvis en gudstjänst varit kraftigt begränsade vilket försvårat möjligheten att dela på arbetsuppgifter.

Det är också tydligt att många församlingar fortsatt bedrivit sin diakonala verksamhet på egen hand utan samverkan med andra aktörer eller andra församlingar. Nästan åtta av tio församlingar, 77 procent, har finansierat det arbete som uppstått på grund av pandemin med egna medel, till exempel matkasseutdelning. Drygt en tiondel av församlingarna har sökt medel från Svenska kyrkans nationella nivå (regeringsmedel) för att täcka upp merkostnader och krisarbete. Lika stor andel uppger att de fått anslag från stift eller externa medel från Radiohjälpen. Det är tydligt att nästintill allt arbete i församlingarna bedrivs med egna församlingsmedel, även om det finns en liten ökning av församlingar som valt att söka och bli beviljade externa medel jämfört med under 2015.

Själavården

Under pandemin visar statistiken från Jourhavande präst på ett ökat tryck på stöd-tjänsten jämfört med tidigare, men samtidigt visar resultaten från CONTOC att många kyrkoherdar har svårt att ställa om till att ha själavård i det digitala. Utöver att en fjärdedel av kyrkoherdarna valt att aktivt avstå från att ha själavård i det digitala kopplat till datasäkerhet, vittnar övriga kyrkoherdar, framför allt männen, om att de har haft svårare att ställa om till att ha själavård digitalt eller via telefon under pandemin. Skillnaden beror bland annat på att kvinnorna i betydligt högre utsträckning än männen varit vana att använda digitala eller sociala medier i sina privatliv redan före pandemin – en skillnad som finns i samhället i stort även utanför kyrkans sfär.

Avsaknaden att inte kunna hålla kontakt eller samtala med människor när det fysiska mötet inte längre var möjligt, har därför lett till att de kyrkoherdar som inte kunnat bedriva digital själavård under pandemin känt sig mer otillräckliga och sökt efter sin identitet som präst i betydligt högre utsträckning än de som lyckats ställa om. Samtidigt visar de internationella jämförelserna i CONTOC att Svenska kyrkan tack vare mildare restriktioner än i andra länder, likväl kunnat träffa människor fysiskt inom ramen för själavården genom exempelvis promenader eller enskilda samtal, vilket kraftigt skiljer sig från andra länder där fysiska möten även inom själavården omfattats av restriktioner.

Fortsatt forskning och kommande rapporter

I forskningsprojektet Coronapandemin och svensk frikyrklighet, där forskare från kyrkokansliet ingår, har det under pandemin ställts motsvarande frågor som i CONTOC-rapporten. Under början av 2022 kommer de första resultaten om hur

Svenska kyrkans församlingar hanterat pandemin i jämförelse med de fyra största frikyrkosamfundet att publiceras. Studien kommer att fokusera på engagemang, gudstjänsternas räckvidd i det digitala, hur tron och det andliga livet bland aktiva och anställda har förändrats samt diakonin.

Existentiella aspekter i barn och ungas berättelser om covid-19-pandemin studeras av professor i folkhälsovetenskap Anna Sakardi och Cecilia Melder som är forskare vid kyrkokansliets forsknings- och analysenhet. Våren 2020 samlade forskare vid Institutionen för folkhälso- och vårdvetenskap vid Uppsala universitet in drygt 1 100 berättelser och teckningar från 4–18 åringar i Sverige. Nu genomförs en analys utifrån existentiella aspekter av materialet. Publikationen kommer ske 2022 i form av en artikel i *Scandinavian Journal of Public Health*.

Ett annat forskningsprojekt handlar om coronapandemins effekter på utsatthet, integration och gästfrihet i en mångkulturell församling inom Svenska kyrkan. Det övergripande syftet med projektet är att studera hur coronapandemin påverkar relationer och uttryck för gästfrihet mellan ”nysvenskar” och majoritetssvenskar i en mångkulturell församling inom Svenska kyrkan samt om, och i så fall hur, teologiska motiveringar för verksamheterna påverkats. Studien ska också bidra till att synliggöra hur utsattheten för de mest utsatta har förändrats under pandemin och hur Svenska kyrkan arbetar med att bemöta utsattheten. Forskningsprojektet bygger vidare på tidigare forskning om mångfaldsarbete och gästfrihetspraktiker inom Svenska kyrkan som Helgesson Kjellin har bedrivit mellan åren 2014 och 2016 och som resulterade i publicerandet av monografin *En bra plats att vara på* samt på det nordiska forskningsprojekt där Helgesson Kjellin och Nahnfeldt arbetat: *Nordic Hospitalities in the Context of Migration*, NORDHOST, 2017–2020. En fältstudie kommer påbörjas i september/oktober 2021.

Under hösten 2021 kommer en rapport som ger en återblick av det diakonala arbete som skett under året med fokus på Support diakoni men även av församlingarnas arbete och samarbetet kring MSB-avtalet där handling och leverans av varor ingick.

Effekterna av pandemin följs även upp i de löpande mätningar och statistikinhämtningar som sker via verksamhetsstatistiken och den årliga undersökningen, kyrkbussen, i samband med att resultaten av dem analyseras. I 2020 års kyrkbuss ställdes frågor om församlingarnas arbete under pandemin och omställningarna som gjordes. I 2021 års kyrkbuss till kyrkoherdarna ställs uppföljande frågor.

Svenska kyrkans beredskap

Det svenska systemet för samhällsskydd och beredskap vilar på tre grundprinciper: Ansvarsprincipen, närhetsprincipen och likhetsprincipen. De är inte reglerade i lag utan bildar bakgrund till regelverk, ansvar och mandat.

Ansvarsprincipen innebär att den som har ansvar för en verksamhet under normala förhållanden, har motsvarande ansvar vid en störning eller kris. Alla aktörer som berörs av en störning, direkt eller indirekt, har ett ansvar att agera även i osäkra lägen. Det ansvaret kallas ibland försiktighetsprincipen. Aktörerna ska också stödja och samverka med varandra.

Närhetsprincipen innebär att en störning eller kris ska hanteras där den inträffar, av dem som är närmast berörda och ansvariga.

Likhetsprincipen innebär att aktörer inte ska göra större förändringar i organisationen än vad situationen kräver. Verksamheten under samhällsstörningar ska alltså fungera som vid normala förhållanden, så långt det är möjligt.

Fram till relationsändringen 2000 reglerades kyrkans ansvar för den kyrkliga beredskapen i allmän lagstiftning.

Det har därför reglerats i kyrkoordningen att det finns en skyldighet att upprätta planer för kris och höjd beredskap på alla kyrkliga nivåer såvitt avser den egna verksamheten.

För den lokala nivån är den kyrkliga beredskapen reglerad i 2 kap. 11 § kyrkoordningen.

Församlingen eller, om församlingen ingår i ett pastorat, pastoratet ska vidta de beredskapsförberedelser som behövs för verksamheten under kris och höjd beredskap.

Beredskap och krishantering i en församling handlar om att samverka med kommun, landsting/sjukvård, polis, stift och andra organisationer. Anordna gudstjänster och minnesstunder, svara för själavård, svara för psykosocialt stöd och diakonala insatser, samverka lokalt, regionalt, inomkyrkligt och med andra trossamfund och andra aktörer, kommunicera och informera, tillhandahålla resurser, till exempel lokaler, förnödenheter och ordna nätverk av frivilliga. Församlingen planerar och övar sin egen beredskap. Församlingen har dessutom ett samhällsansvar för begravningsverksamheten (utom i Tranås kommun och Stockholms stad), kyrkliga kulturminnen, kyrkobokföring och arkiv.

För stiftsnivå är den kyrkliga beredskapen reglerad i 6 kap. 5 § och i 7 kap. 10 § kyrkoordningen.

Stiftet ska vidta de beredskapsförberedelser som behövs för verksamheten under kris och höjd beredskap. (6 kap. 5 §)

Stiftsstyrelsen ska verka för att beredskapsförberedelserna inom stiftet genomförs på ett ändamålsenligt sätt och med en enhetlig inriktning. (7 kap. 10 §)

Stiftskansliets roll omfattar samordning och stöd. Det ska verka för enhetlighet och ändamålsenlighet, planera och vara operativ på regional nivå. Stiftet ska utbilda och öva egen organisation, samverka ekumeniskt och interreligiöst, samverka med länsstyrelse, region, andra myndigheter och organisationer och samverka och samordna med nationell nivå (kyrkokansli och kyrkostyrelse). Stiftskansliet är vanligen inte direkt operativt utan stödjer församlingar, pastorat/kontrakt med resurser vid behov, kommunikation, samverkan och samordning.

För den nationella nivån är den kyrkliga beredskapen reglerad i 12 kap. 2 § kyrkoordningen.

Kyrkostyrelsen ska leda och samordna Svenska kyrkans beredskap. Kyrkostyrelsen ska också vidta de beredskapsförberedelser som behövs för verksamheten på den nationella nivån under kris och höjd beredskap.

Krishantering på nationell nivå omfattar att främja och stödja stiftens beredskapsorganisation före, under och efter en kris, leda och samordna, utbilda och öva egen organisation och i samverkan dela erfarenheter och utveckla arbetet. Den nationella nivån ansvarar för att planera och vara operativ nationellt med egen krisledningsorganisation, samverka med myndigheter och andra organisationer centralt, representera Svenska kyrkan nationellt, samverka interreligiöst och ekumeniskt, samordna kommunikation inomkyrkligt och externt samt stödja krisberedskap för Svenska kyrkan i utlandet och internationella avdelningen.

Sedan 2009 finns på nationell nivå en krissamordning vars verksamhet är reglerad i kyrkokansliets arbetsordning. Krissamordningen är sammankallade i ett nätverk med beredskapshandläggare i varje stift. Redan före pandemin genomfördes kvartalsvisa avstämningsmöten för beredskapsförberedelser. Under pandemin 2020 genomfördes till en början veckovisa möten som under 2021 övergått till att genomföras varannan vecka. Mötena har genomförts till stöd för stift och församlingar genom omhändertagande av frågor till nationell nivå samt vägledning för anpassning till införda och förändrade lagar och restriktioner.

Den nationella nivåns krisledningsgrupp beslutade under våren 2020 att det efter pandemin ska genomföras en utvärdering av det genomförda krisberedskapsarbetet. Den har ännu inte påbörjats. Många stift har också beslutat att göra egna utvärderingar. På Svenska kyrkans intranät finns material och mallar som stöd för krishantering, <https://internwww.svenskakyrkan.se/Krishantering>. Sedan 2008 finns en handbok i krisberedskap som kan användas av de enheter som vill. Handboken har uppdaterats och reviderats under våren 2018. Det finns även en webbutbildning som ger vägledning i hur arbetet med krisberedskap kan bedrivas.

Tidigare behandling i kyrkomötet kring kris och beredskap

Under förra årets kyrkomöte behandlade organisationsutskottet i sitt betänkande O 2017:12 en motion (2017:138) i vilken föreslogs att kyrkomötet skulle uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag om att uttrycket kris och höjd beredskap skulle ersättas i kyrkoordningen med ”kris och katastrofsituationer samt under höjd beredskap”. Utskottet ansåg inte begreppet katastrof vara så etablerat att det var befogat att ändra kyrkoordningen på det sätt som motionären föreslog och föreslog därför att motionen skulle avslås. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Under kyrkomötet 2018 behandlade samhälls- och kulturutskottet i sitt betänkande SK 2018:5 en motion (2018:20) om Svenska kyrkans beredskap vid krissituationer. Utskottet konstaterar att Svenska kyrkans krisberedskap är väl fungerande och påminner om att den nationella nivåns ansvar omfattar att främja och stödja stiftens beredskapsorganisation. Utskottet konstaterar också att Svenska kyrkans krisberedskap inte är inriktad mot specifika händelser utan målet är att bygga förmåga och organisation som förmår hantera alla slags kriser. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motionen. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motionerna 2021:24, 2021:42 och 2021:84.

Coronapandemin och dess konsekvenser var något som drabbade oss alla på olika sätt. Även om den akuta fasen är över är det något som vi får leva med under en lång tid framöver. Utskottet känner en stolthet i Svenska kyrkans strävan att inte ställa in utan ställa om och upp och vill lyfta fram det arbete som gjorts runt om i kyrkan på alla nivåer. Det har sett olika ut då förutsättningar och behov har varit olika men viljan och arbetet med att fortsätta vara en kyrka under pandemin har funnits där. Utskottet betonar också vikten av att kyrkan nu tar lärdom av de erfarenheter som gjorts. Utskottet konstaterar att mycket av utvärderingsarbetet är förberett och ser fram emot att få ta del av det framöver. Mot bakgrund av detta föreslår utskottet kyrkomötet att avslå motionerna 2021:24 och 2021:42.

Utskottet konstaterar även att det idag redan finns rutiner för krisorganisation och beredskapsplaner inom Svenska kyrkan, reglerat i kyrkoordningen, och att dessa använts och testats under pandemin med ett gott resultat. Det är viktigt att även denna organisation utvärderas och erfarenheter samlas men någon ny organisation eller något arbete utöver det befintliga behövs inte. Därför föreslår utskottet kyrkomötet att avslå motion 2021:84.

Digitalt sammanträde den 7 oktober 2021

På samhälls- och kulturutskottets vägnar

Sofia Rosenquist, ordförande

Mattias Nihlgård, sekreterare

Beslutande: Sofia Rosenquist, ordförande, Anton Härder, Cecilia Clausen, Ellen Leijen, Birgitta Lindén, Olle Rydell, Anders Brunnstedt, Boel Johansson, Birgit Kullingsjö, Mikael Eskilandersson, Anna-Karin Westerlund, Katarina Ramnerö Ödestad, Tomas Rosenlundh, Elisabeth Sandlund och Marja Hillerström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Ann-Christine Rosengren, Gunilla Lundström, Daniel Larson, Lena Arman, Sofia Särddquist, Lars-Ivar Ericson, Ann-Kristin Jonäng, Anna-Karin Andersson, Eva-Mai Mineur Tynong, Kjell O Lejon, Bengt Olsson och Staffan Bjerrhede.

Biskoparna Fredrik Modéus och Eva Nordung Byström har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Motionerna 2021:24 och 2021:42 handlar om att sammanställa och analysera hur omställningen under pandemin genomförts i Svenska kyrkan, på nationell nivå och i stift och församlingar. Det är viktigt att den kunskap och de erfarenheter som vi samlat på oss inom kyrkan tas tillvara på ett adekvat sätt. Vad som fungerade bra och vad som visade sig fungera mindre bra ger oss viktig information att använda i framtiden.

Vi reserverar oss mot utskottets beslut till förmån för ett bifall till motionerna 24 och 42.

Mikael Eskilandersson och Elisabeth Sandlund

Särskild mening 1

Vad gäller motion 2021:24 och 2021:42 menar jag att samlade erfarenheter av pandemin bör sammanställas och publiceras.

Kjell O Lejon

Särskild mening 2

Jag menar att det skulle vara till stor hjälp för församlingar och pastorat att få en sammanställning av erfarenheter gjorda under pandemin.

De olika åtgärder som vidtagits har fått konsekvenser. En sammanställning kan tydliggöra samband mellan åtgärder och konsekvenser för församlingsmedlemmar i olika åldrar och för anställda.

Lena Arman